

แนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเลของประเทศไทย

Guidelines for the Solution of Human Trafficking Problems of Fishing Labor at Sea in Thailand

วิทยา เบ็ญจาทิกุล

Wittaya Benjathikun

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

e-mail : suteera99@hotmail.com

บทคัดย่อ

รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาและพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเลของประเทศไทย” ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์การค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเลของประเทศไทย ศึกษารูปแบบ วิธีการ กระบวนการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเล ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้ โดยเฉพาะประเด็นด้านกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักสำคัญในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเลอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม ส่งผลประเทศไทยดำเนินการสอดคล้องมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ (Trafficking Victims Protection Act - TVPA) และได้รับการจัดอันดับตาม Trafficking in Persons Report ที่ดีขึ้นในอนาคต

จากการศึกษาพบประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเลของประเทศไทย ได้แก่ บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ทั้งในส่วนกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับแรงงานภาคประมงทะเล และวิเคราะห์การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคดีค้ามนุษย์ทั้งในส่วนหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดำเนินคดี

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนได้เสนอแนวทางการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดให้การจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้โดยหน่วยงานเดียว หรือเพียงสองหน่วยงาน รวมถึงเอกสารแต่ละส่วนที่จำเป็นต้องมีจะต้องข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน ทั้ง สัญญาจ้าง ทะเบียนลูกจ้าง เอกสารการจ่ายค่าจ้าง หนังสือคนประจำเรือ และนำมาตราฐานที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในน่านประมงทะเล พ.ศ. 2557 และอนุสัญญาอนุสัญญาฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. 2007 มาเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองสิทธิให้แก่ลูกเรือ และ

ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางในรูปศูนย์อำนาจการ มีส่วนราชการที่อยู่ภายในโครงสร้างของศูนย์ฯ ประกอบไปด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางทะเลทั้งหมด กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ที่ได้รับการแต่งตั้งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันปราบปราม ระงับ ยับยั้ง หรือแก้ไขสถานการณ์ รวมทั้งให้มีอำนาจสืบสวนสอบสวน และควรมีการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้ประกอบการให้มีความรับผิดชอบ ต่อปัญหาให้มากขึ้นและการช่วยเหลือส่งต่อการดำเนินการภายในกลุ่มคนอาชีพเดียวกัน

ABSTRACT

The study titled “A Study and Guideline Development for the Resolution of Human Trafficking of Fishing Labor at Sea” was designed to ascertain the situation of the fishing labor trafficking in the case of Thailand. Also, the study attempted to investigate the patterns, methods, serious instances of fishing labor trafficking and legal measures as well as law enforcement as far as the human trafficking of fishing labor at sea was concerned. Legal issues and law enforcement were focused simply because they were the key to the success of solving the fishing labor trafficking problems, Expectedly the findings derived from the study could be used for analytical purposes with a view to developing the guidelines as to the solution of the fishing labor trafficking problems in a sustainable and concrete manner, This implies that Thailand’s operation would be in line with the minimum standard of Trafficking Victims Protection-TV PT and it would probably lead to the ranking upgrading according to the Trafficking in Persons Report in the near future.

As a result of the study, the researcher has discovered some important issues that could be put in use for the analysis of guidelines deemed highly necessary for the solution of fishing labor trafficking problems in Thailand. These issues include a provision pertaining to the solution of human trafficking problems- both internal laws relating to human trafficking and internal laws relating to labor in the on-sea fishing sector. Moreover, the researcher analyzed the way the agencies concerned with the human trafficking work

Apart from what has been said, the researcher has offered guidelines for the solution of human trafficking problems with regard to fishing labor at sea. That is to say, all laws concerned should be developed or revised in such a way that all documents concerned should be prepared by a single unit or by a couple of units. Each section of the documents

must be based on reliable, related facts such as hire contracts the employee registration, the payroll documents. A list of names of persons in charge of each boat. Moreover, the standards stipulated in the ministerial laws concerning the protection of fishing labor at sea B.E. 2557 and the Convention no. 188 concerning the work in fishing sector should be used as the minimum standard for the protection of the rights of boat crews. A law enforcement agency should be established as a center and functions as the directorate with an eye to supervising all governmental units concerned with various kinds of marine activities; the staff members of the center should be authorized to take action in the prevention and the suppression as well as in the investigative activities pertaining to the wrongdoings about the human trafficking of fishing labor at sea along with other matters concerned. Finally, efforts should be made to create the public and private sectors' cooperation in tackling the human trafficking problems. In addition, the government should create the awareness of the problems on the part of the entrepreneurs so that they could become the government's eyes and ears as far as the operation of the entrepreneurs' fishing businesses is concerned.

บทนำ

ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบวิกฤติที่สำคัญเกี่ยวกับปัญหาการประมง กล่าวคือ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2557 กระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา ได้เผยแพร่รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons–TIP Report) ประจำปี พ.ศ. 2557 รายงานดังกล่าวเป็นการประเมินผลการดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2556 ถึง 31 มีนาคม 2557 เป็นการประเมินเฉพาะประเด็นการค้ามนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้จัดให้ไทยอยู่

ในระดับที่ 3 (Tier 3) หรือระดับต่ำสุดในการจัดลำดับของรายงานดังกล่าว เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเห็นว่า ประเทศไทยยังดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ (Trafficking Victims Protection Act- TVPA) โดยการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ยังมีไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับขนาดของปัญหาการคอร์รัปชันในทุกๆระดับยังเป็นอุปสรรคสำคัญ การแก้ไขปัญหาระงงานบังคับและภาวะแรงงานขัดหนี้ของแรงงานต่างชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาคส่วนการค้าและประมงยังไม่เพียงพอ โดยไม่สามารถสืบสวนและดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด ซึ่งรวมถึงเจ้าของเรือและผู้ควบคุมเรือที่ใช้แรงงาน

ต่างชาติเป็นแรงงานบังคับ และทำให้ประเทศไทย ถูกปรับลดระดับโดยอัตโนมัติ เนื่องจากไทย อยู่ในระดับที่ 2 (Tier 2 Watch List) มา 4 ปีแล้ว (ตั้งแต่ พ.ศ. 2553) โดยเมื่อ พ.ศ. 2555 และ พ.ศ. 2556 ประเทศไทยได้รับการยกเว้นไม่ถูกลดระดับลง แต่ข้อยกเว้นในการปรับลดระดับ โดยอัตโนมัติตามกฎหมาย TVPA นั้นสามารถทำได้ไม่เกิน 2 ครั้งต่อเนื่อง ดังนั้นในรายงาน TIP Report พ.ศ. 2557 ประเทศไทยจึงถูกลดระดับลงมาที่ระดับที่ 3 (Tier 3) (สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. <http://www.thai-chamber.org/userfiles/file/>) โดยอัตโนมัติ ต่อมาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยุโรปด้านประมงและทะเล สหภาพยุโรป (EU) ได้ให้ “ใบเหลือง” เพื่อแจ้งเตือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการเรื่องการขาดมาตรการที่เพียงพอ ในการต่อสู้กับการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing หรือ IUU Fishing) เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรประมงและสิ่งแวดลอม เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 ซึ่งการใช้แรงงานประมงที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็เป็นประเด็นการพิจารณาเรื่องหนึ่งของ IUU

จากข้างต้น ทำให้รัฐบาลไทยดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง โดยประกาศนโยบาย “ขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้น (Zero Tolerance)” เป็นวาระแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ.2557 และมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจนเกิดผลเป็นรูปธรรม รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อป้องกันและปราบปราม

การค้ามนุษย์ จากเดิมในปี พ.ศ. 2557 จำนวน 1,529.68 ล้านบาท เป็น 2,590.31 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2558 เพิ่มขึ้นร้อยละ 69.33 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้หมดไปโดยงบประมาณจำนวน 508.40 ล้านบาท หรือร้อยละ 19 ของงบประมาณทั้งหมด ได้จัดสรรเพื่อจัดระบบภาคการประมงของไทยให้ดีขึ้น เพื่อขจัดการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมงและกิจการต่อเนื่องประมงทะเล โดยรัฐบาลได้ออกมาตรการและกฎระเบียบ เพื่อแก้ไขต้นเหตุของปัญหาการค้ามนุษย์ และปิดจุดอ่อนของกฎหมาย เพื่อเพิ่มบทลงโทษผู้กระทำความผิดและกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้มีการตรากฎหมายใหม่ เพื่อไม่ให้เกิดการบังคับใช้แรงงานในเรือประมงและอุตสาหกรรมประมง รวมถึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลโดยเฉพาะ จนส่งผลให้ประเทศไทยได้รับการปรับระดับการดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มาเป็น Tier 2 จากประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการดำเนินการดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาของรัฐบาล ในประเด็นด้านกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักสำคัญในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ เพื่อให้ความพยายามการดำเนินการที่ผ่านมาสามารถแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ากับงบประมาณที่เสียไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ

ใช้แรงงานประมงทะเลที่ประเทศไทยถูกจับตามองจากนานาประเทศ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้รับการจัดอันดับในลำดับที่ดีขึ้น แต่ถ้าหากวิธีการแก้ไขปัญหามิสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างยั่งยืน ประเทศไทยก็ย่อมถูกลดระดับความน่าเชื่อถือลงมาได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในภาพรวม และอาจส่งผลให้ถูกตัดความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจอื่นๆ ได้อีกด้วย

หมายเหตุ

ตามเกณฑ์ในกฎหมาย TVPA เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 (Tier 1) คือ ประเทศที่ดำเนินการสอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ทั้งด้านการป้องกันและบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์และการคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์, ระดับที่ 2 (Tier 2) คือ ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาแต่มีความพยายามปรับปรุงแก้ไขระดับที่ 2 (Tier 2 Watch List) ซึ่งต้องจับตามองเป็นพิเศษคล้ายกับ Tier 2 โดยมีจำนวนเหยื่อการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นหรือไม่มีหลักฐานชัดเจนว่ารัฐบาลเพิ่มความพยายามดำเนินการต่อต้านการค้ามนุษย์ และระดับที่ 3 (Tier 3) คือ ระดับต่ำสุด หมายถึงประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาและไม่มีความพยายามแก้ไข ซึ่งสหรัฐอเมริกาอาจพิจารณาระงับการให้ความช่วยเหลือที่มีให้ความช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและการค้าได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์การค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทางทะเลของประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ วิธีการ กระณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเลของประเทศไทย
- 3) เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมาย และกระบวนการการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเล
- 4) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเล
- 5) เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเลอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ งานวิจัย ตั๋วบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตลอดถึงข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในประเด็นที่เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบแรงงานประมงทะเล สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งกฎหมายภายในและอนุสัญญา

ระหว่างประเทศ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค การบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายที่ทำการศึกษาและวิเคราะห์ ภายใต้ขอบเขตการวิจัย ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ใน แรงงานประมงทะเลคือ พระราชกำหนดการ ประมง พ.ศ.2558 พระราชบัญญัติแรงงานทาง ทะเล พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา การค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 พระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 และ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้า มนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560 รวมทั้งประกาศและ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายระหว่าง ประเทศที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาค้า มนุษย์ในแรงงานประมงทะเลคือ อนุสัญญาว่า ด้วยแรงงานทางทะเล ค.ศ.2006 และอนุสัญญา อาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะหญิงและเด็ก ค.ศ. 2015

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยมีประเด็นในการ วิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ใน แรงงานประมงทะเลของประเทศไทย ดังนี้

1) บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์

ในช่วงสองสามปีที่ผ่านมาได้มีการแก้ไข กฎหมายและตรากฎหมายใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ในแรงงานประมง ทะเล ทั้งการออกกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงาน ในประมงทะเล พ.ศ. 2557 ตามความในพระราช บัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราช

กำหนดการประมง พ.ศ.2558 และพระราช บัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กล่าวคือ

กฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

ในวันที่ 26 มกราคม 2560 ได้มี การตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560 เพื่อปรับปรุง บทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมต่อการ ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่มีความ รุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยแก้ไข บทนิยามคำว่า “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” และ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ให้ ชัดเจนยิ่งขึ้น ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับ หลักเกณฑ์การเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่อง มาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และ กำหนดฐานความผิดซึ่งได้กระทำต่อเด็กที่มีอายุ ไม่เกินสิบห้าปีให้ทำงานหรือให้บริการอันอาจ เป็นอันตรายอย่างร้ายแรง และมีผลกระทบต่อ ร่างกายหรือจิตใจ การเจริญเติบโต หรือพัฒนาการ ของบุคคลนั้น รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษให้มีโทษหนักขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับ รูปแบบการกระทำความผิดและสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับ อนุสัญญาว่าด้วยการค้ามนุษย์ (ASEAN Convention against Trafficking in Persons, especially Women and Children: ACTIP) อีกด้วย

การแก้ไขเพิ่มเติมคำนิยาม ส่งผลให้คำนิยามของการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ

“มาตรา 6 ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่ายพามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ใช้อำนาจ ครอบงำบุคคล ด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ ขู่เข็ญว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่ายพามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ผู้ที่กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จาก การค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุ หรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส การนำคนมาขอทาน การตัดอวัยวะเพื่อการค้า การบังคับ ใช้แรงงานหรือบริการ หรือ

การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามวรรคสอง หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงาน หรือให้บริการโดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น

(2) ขู่เข็ญด้วยประการใดๆ

(3) ใช้กำลังประทุษร้าย

(4) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว้ หรือนำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่น มาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ

(5) ทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้”

จากคำนิยามขั้นต้น จะทำให้การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ครอบคลุมถึงการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นในลักษณะคล้ายทาส และการทำให้บุคคลอื่นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ โดยการยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว้ หรือโดยการนำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมา เป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ อีกทั้ง ยังเป็นการปิดช่องทางการกระทำความผิดของนายจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการจ้างแรงงานในรูปแบบแรงงานประมงทะเลที่พบว่ามีลักษณะในการกระทำเช่นนี้เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีศึกษาที่ผ่านมา โดยมักจะเกิดขึ้นกับแรงงานต่างด้าว ที่นายจ้างหรือได้กักรื่องมักจะเก็บหนังสือคนประจำเรือของลูกเรือไว้

และนำมาใช้เป็นการข่มขู่ไม่ให้ลูกเรือหลบหนีหรือขัดขืน การรวมการกระทำในรูปแบบนี้ไว้ใน การบังคับใช้แรงงานและมีบทเพิ่มโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ย่อมจะสามารถทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถหาช่องว่างในหลบหลีกกฎหมาย และยังสามารถรับบทลงโทษที่สมแก่การกระทำความผิดที่ได้ทำลงไป ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาการคุ้มครองได้ก็อีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ ในส่วนของการแก้ไขการดำเนินคดี ยังได้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคุ้มครองพ.ศ.2559 ซึ่งเป็นการแยกกระบวนการพิจารณาออกมาต่างหากจากคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป เนื่องจากคดีคุ้มครองเป็นคดีที่มีความซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วนของประเทศไทย ทำให้การนำรูปแบบของการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาปกติในคดีทั่วไปมาใช้บังคับจึงมีความไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม

โดยมีการกำหนดให้คดีที่อยู่ในวิธีการพิจารณาคดีคุ้มครองไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ว่าคดีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองโดยตรงเท่านั้น ยังรวมถึงคดีที่มีข้อหาความผิดอื่นที่มีเนื้อหาข้อเท็จจริงในคดีที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำที่มีข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการคุ้มครองอีกด้วย จึงนับว่าเป็นการขยายขอบเขตในการพิจารณาคดีที่มีลักษณะการกระทำที่เป็น การคุ้มครองให้มีความกว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม หากมีการขยายขอบเขตของคดีที่มีลักษณะเป็นการคุ้มครอง

ให้กว้างขวางมากขึ้นโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพียงพอต่อการนำมาช่วยวินิจฉัย คัดกรองคดีที่มีลักษณะเป็นการคุ้มครองแล้ว ก็อาจจะนำไปสู่ปัญหาการใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความผิดฉบับในบางกรณีได้อีกด้วย โดยเฉพาะในกรณีที่จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในฐานหลบหนีเข้าเมือง แต่จำเลยกลับถูกฟ้องร้องดำเนินคดีเป็นคดีคุ้มครอง ซึ่งลักษณะการดำเนินคดีจะมีความแตกต่างกัน ทำให้กระบวนการในการคัดกรองลักษณะของคดีที่มีลักษณะเป็นการคุ้มครองของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องจึงเป็นอีกกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น เพื่อให้เกิดความรัดกุมในการปฏิบัติ และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงควรมีการกำหนดนิยามที่ชัดเจน หรือออกเป็นแนวทางการพิจารณารวมถึงการจัดการอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

นอกจากนี้ มีการกำหนดให้ คดีต่อไปนี้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคุ้มครอง คือ คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 (1) และคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวตามวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 (2) โดยสภาพความเป็นจริงแล้ว เด็กและเยาวชนมักจะเป็นกลุ่มเป้าหมายของการตกเป็นเหยื่อจากการคุ้มครองในลำดับต้นๆ อีกทั้งการกระทำอันเป็นการคุ้มครองนั้นก็

น่าจะถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อสวัสดิภาพของเด็ก ตามที่มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองไว้ในมาตรา 10 (4) ประกอบมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งคดีทั้งสองประเภทนี้ถือเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษ และมีความจำเป็นต้องใช้วิธีการพิจารณาคดีที่มีความเฉพาะตัวแตกต่างจากการพิจารณาคดีที่ทั่วไป ดังนั้นจึงสามารถที่จะนำกระบวนการพิจารณาของคดีความมนุษย์ไปใช้กับการพิจารณาคดีเยาวชนด้วย ซึ่งรูปแบบการพิจารณาคดีใช้การไต่สวนซึ่งทำให้เกิดความรวดเร็ว อีกทั้งยังได้มีการกำหนดกระบวนการวิธีการพิจารณาคดีให้สอดคล้องต่อการสืบพยาน จนกระทั่งถึงการอ่านคำพิพากษาที่สามารถกระทำกลับหลังจำเลยได้ ข้อดีต่างๆ เหล่านี้ นอกจากจะทำให้การพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ยังช่วยลดความกดดันให้แก่พยานกับผู้เสียหายไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลย และเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจอันจะเป็นคุณต่อผู้เสียหาย จึงควรถูกนำไปใช้ในทุกศาลที่มีการพิจารณาคดีความมนุษย์ เพื่อให้การพิจารณาคดีการความมนุษย์เป็นไปในรูปแบบและได้ผลที่มีประสิทธิภาพอย่างเดียวกัน

จุดเด่นที่สำคัญประการหนึ่งของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีความมนุษย์ คือ การกำหนดให้นำวิธีการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนมาใช้บังคับกับการดำเนินคดีความผิดฐานความมนุษย์ ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนรูปแบบในการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง ซึ่งการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนของประเทศไทยในปัจจุบัน ใช้ในการพิจารณาคดีใน

ศาลปกครองเท่านั้น โดยเหตุผลในการเปลี่ยนรูปแบบของการดำเนินคดีของศาลในลักษณะดังกล่าว เนื่องมาจากกฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการให้อำนาจแก่ศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีความมนุษย์ เพื่อให้เกิดความกระจ่างแก่คดีมากกว่าที่จะกำหนดให้เป็นหน้าที่ของโจทก์และจำเลยในการนำสืบแต่เพียงอย่างเดียวเหมือนเช่นอย่างรูปแบบการพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมทั่วไป แต่ทั้งนี้ยังได้มีการบัญญัติเปิดช่องให้สามารถนำ กฎหมายวิธีพิจารณาคดีแพ่ง หรือกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญารวมถึงกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับด้วย โดยกำหนดให้สามารถนำมาใช้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในกฎหมายฉบับนี้ และเฉพาะในกรณีที่ไม่ มีบทบัญญัติหรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกามาปรับใช้กับคดีโดยตรงเท่านั้น ซึ่งการกำหนดให้สามารถนำรูปแบบของการพิจารณาคดีที่แตกต่างกันสองระบบมาใช้ร่วมกันเช่นนี้ อาจจะทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอันเนื่องมาจากกระบวนการพิจารณาที่แตกต่างกันได้เช่นเดียวกัน การที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของประธานศาลฎีกาในการออกข้อบังคับเพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาคดีความมนุษย์นั้นก็เป็นการยืดหยุ่นต่อการอุดช่องว่างที่อาจเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายที่เพียงพอแล้ว ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่กฎหมายจะต้องบัญญัติเปิดช่องให้นำกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอื่นมาใช้บังคับแก่กรณีอีก ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน รวมถึงความลักลั่น ย้อนแย้งอันอาจเกิดขึ้นจากการ

บังคับใช้กฎหมาย ดังกล่าว (เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล และกฤษฎา แสงเจริญทรัพย์, 2559)

กฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับแรงงานภาคประมงทะเล

ในส่วนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแรงงานประมงทะเล ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักสำคัญในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในภาคประมง รัฐบาลได้มุ่งเน้นเรื่องของการเพิ่มระบบตรวจสอบทั้งตั้งแต่เรือจอดที่ท่า จนเรือกลับมาเข้าท่าเรือ ระบบการติดตามเรือขณะที่เรือออกทำการประมง รวมถึงการตรวจการตรวจคุ้มครองแรงงานในประมงทะเล พ.ศ.2557 เพื่อให้การจัดการกับแรงงานในภาคประมง ซึ่งมีลักษณะการทำงานที่แตกต่างจากแรงงานในกิจการอื่นๆ ได้รับความคุ้มครองเทียบเท่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาระหว่างประเทศ

จากการบังคับใช้ของพระราชกฤษฎีกาการประมง พ.ศ.2558 แม้จะไม่ได้เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์หรือการใช้แรงงานโดยตรง แต่ได้ช่วยให้กระบวนการตรวจเรือประมงและโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ รวมทั้งสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากกฎหมายมุ่งประสงค์ให้เรือประมงทุกลำเข้ามาอยู่ในระบบ ซึ่งจะทำให้ภาครัฐสามารถเข้ามาตรวจการควบคุม ฝึกระวัง สืบค้น และตรวจสอบได้อย่างเข้มงวดตั้งแต่ในเรือประมง จนถึงท่าเทียบเรือ อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดให้เรือประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่กว่า 30 ตันกรอส ต้องติดตั้งระบบ

ติดตามตำแหน่งเรือ โดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดพิกัดผ่านดาวเทียมทุกลำ และต้องผ่านการตรวจจากศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า – ออกของศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ทำให้ประเทศไทยมีกลไกควบคุมดูแลเรือประมงที่เข้มงวดมากขึ้นกว่าเดิม และยังช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถติดตามเรือประมงทุกลำได้ตลอดเวลาและสามารถดำเนินใดๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทันทีที่ พระราชกำหนดฉบับนี้ยังทำให้เรือที่ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย และเรือที่ไม่พบร่องรอยจำนวนกว่าแปดพันลำ ถูกถอนใบอนุญาตการทำประมง ทำให้เรือดังกล่าวไม่สามารถทำการประมงต่อไปได้ ซึ่งถือเป็นการช่วยลดความเสี่ยงที่เรือประมงเหล่านี้จะหลบเลี่ยงการถูกตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ และการใช้แรงงานที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายบนเรือ

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคนประจำเรือ ต้องมีหนังสือคนประจำเรือตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย ในกรณีที่คนประจำเรือไม่มีสัญชาติไทย ต้องได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และต้องรับใบอนุญาตให้ทำงานตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว จะทำให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้มีอำนาจในการตรวจสอบไปถึงการทำงานของแรงงานในเรือประมงว่ามีเอกสารที่ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะเป็นการป้องกันการค้ามนุษย์บนเรือประมงอีกทางหนึ่ง

ส่วนการจัดการด้านแรงงานนั้น กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในประมงทะเล พ.ศ.

2557 ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขความไม่สอดคล้องและการขาดมาตรฐานในการจัดการกับแรงงานประมง โดยในปัจจุบันองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้จัดทำอนุสัญญาฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคการประมง ค.ศ. 2007 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560 โดยกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในประมงทะเลได้มีการเพิ่มระดับการคุ้มครองสิทธิแรงงานให้ได้มาตรฐานทัดเทียมกับอนุสัญญาฉบับที่ 188 มีเพียงบางประเด็นที่ขาดอยู่ แต่ก็นับได้ว่าการยกระดับการคุ้มครองที่มากขึ้น นอกจากนี้ในกฎกระทรวงฯ ยังมุ่งเน้นในเรื่องการคำนวณและการจ่ายค่าจ้างซึ่งถือเป็นปัญหาหลักอีกหนึ่งปัญหาที่แรงงานภาคประมงถูกละเมิดสิทธิ รวมถึงการคุ้มครองลูกเรือที่ต้องตกค้างอยู่ในต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นปัญหาใหญ่ให้กับรัฐบาลไทยที่ต้องดำเนินการไปปรับตัวลูกเรือกลับประเทศ

การพัฒนาปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเลที่สะสมมานานและมีความซับซ้อน ทั้งการเพิ่มเติมวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ให้เป็นการเฉพาะ กับเพิ่มมาตรการในการจัดการแรงงานประมงให้ได้มาตรฐานสากล รวมถึงการเพิ่มระบบตรวจสอบเรือประมง จากการศึกษาวิจัยเชื่อได้ว่าการปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบจะทำให้การดำเนินการกับการค้ามนุษย์ในแรงงานประมงทะเลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม กฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดขึ้นจะไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม ถ้าหากหน่วยงานในการบังคับใช้

กฎหมายไม่สามารถตอบสนองการปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดได้

2) การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคดีค้ามนุษย์

รัฐบาลได้มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อให้ทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในภาคประมงทะเล ทั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งหน่วยงานทั้งสองส่วนนี้จะทำหน้าที่ในการปรับใช้กฎหมายให้เป็นการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ซึ่งหากแม้กฎหมายที่มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมีบทบัญญัติที่ดีมาก แต่ไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ ก็ย่อมทำให้กระบวนการในการพยายามแก้ไขปัญหา นั้นไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย

ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) ซึ่งนำโดยกองทัพเรือ ถูกจัดตั้งขึ้นโดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2558 กลายเป็นหน่วยงานหลักที่ทำงานด้านการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำประมง รวมไปถึงปัญหาการค้ามนุษย์ในภาคแรงงานประมง โดยเป็นการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจการประมงหลายหน่วยงาน มีภารกิจในการติดตามตรวจสอบ และขจัดการทำประมงผิดกฎหมาย แรงงานบังคับ การใช้แรงงานเด็ก รวมถึงการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรม

ประมง มีแผนยุทธศาสตร์ที่ดำเนินตามแนวทางของแผนปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์ในภาคประมง ศปมผ. มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจตราทั้งบนบก ชายฝั่ง ในท่าเรือ และบนเรือประมงในรูปแบบของทีมสหวิชาชีพที่ประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่จากหลากหลายหน่วยงานร่วมกัน มีการจัดตั้งศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออกใน 22 จังหวัดชายฝั่ง เพื่อบันทึกและติดตามการเคลื่อนย้ายของเรือประมงและลูกเรือ

การทำงานในรูปแบบการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญยิ่งในกระบวนการติดตามตรวจสอบผู้ปฏิบัติงานประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงานซึ่งแบ่งหน้าที่รับผิดชอบระหว่างกัน กองทัพเรือเป็นฝ่ายจัดหาทรัพยากรและเครื่องมือในการปฏิบัติการ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานรับผิดชอบการตรวจสัญญาการจ้างงาน และรายชื่อลูกเรือ กรมการจัดหางานตรวจเอกสารด้านการจดทะเบียนแรงงาน กรมเจ้าท่าและกรมประมงตรวจหนังสือคนประจำเรือและใบอนุญาตประกอบการประมง ในการร่วมมือตรวจสอบนี้ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งการประกันสวัสดิภาพของแรงงานประมง และเพื่อสร้างหลักประกันว่าจะไม่มีการใช้แรงงานเด็ก หรือแรงงานบังคับบนเรือไทยและบนชายฝั่งของประเทศไทย

การจัดตั้งศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออกของ ศปมผ. ทำให้สามารถตรวจบันทึกข้อมูลเรือประมงไทยไว้ได้มากกว่าร้อยละ 90 และส่งผลให้มีการเพิกถอนใบอนุญาตของเรือประมงที่กระทำความผิดกฎหมายไปกว่าหมื่นลำ ซึ่งการบังคับให้เรือประมงต้องรายงานการเข้าออก

กับศูนย์ควบคุมฯ นับเป็นการติดตามการเคลื่อนย้ายของเรือประมงที่มีประสิทธิภาพถือเป็นการป้องปรามและเครื่องมือหนึ่งในการบังคับใช้กฎหมายได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการจัดระเบียบโดยใช้ระบบตรวจสอบ VMS และการควบคุมการแจ้งเรือเข้าออกที่เข้มงวด โดยเรือที่มีลูกเรือที่ขาดเอกสารที่ครบถ้วนและถูกต้องจะถูกห้ามไม่ให้ออกทะเล และช่วยให้สามารถตรวจสอบเรือประมงทั้งหมดได้ตลอดเวลา เมื่อพบการกระทำผิดใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์หรือการใช้แรงงานที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่ของ ศปมผ. สามารถดำเนินการจับกุมได้ทันที

นอกเหนือจากการตรวจการเข้าออกของเรือประมงโดยศูนย์ควบคุมฯ แล้ว เรือประมงที่ออกทำการประมงในทะเลยังได้รับการตรวจสอบจากทีมสหวิชาชีพของ ศปมผ. ซึ่งรวมถึงเรือประมงไทยที่ออกไปทำประมงนอกน่านน้ำ เมื่อกลับเข้าสู่ น่านน้ำไทยก็จะถูกตรวจสอบเช่นกันจากการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ทีมสหวิชาชีพพบการกระทำความผิดกฎหมาย อาทิ การไม่มีใบอนุญาตทำการประมง หรือใบอนุญาตหมดอายุ การไม่ทำการบันทึกการประมง การใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ไม่มีใบอนุญาตทำงาน ไม่มีสัญญาจ้างงาน เป็นต้น ซึ่งการกระทำผิดเหล่านี้ ได้ถูกเจ้าหน้าที่นำกลับมาดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างเข้มงวด ส่วนเรือประมงนอกน่านน้ำที่ไม่กลับมารายงานตัวต่อศูนย์ควบคุมฯ ภายในวันที่ 30 มกราคม 2559 จะถูกปรับเป็นเงินจำนวนสองล้านบาท

ศปมผ. ได้มีการจัดทีมสหวิชาชีพอีก

25 ทีม ทำหน้าที่เข้าตรวจสถานประกอบการ แปรรูปสัตว์น้ำ แต่ละทีมประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ 10 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกองทัพเรือ ตำรวจ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พนักงานตรวจแรงงาน เจ้าหน้าที่ตรวจโรงงาน เจ้าหน้าที่ตรวจสวัสดิการสังคม และเจ้าหน้าที่ตรวจการประมง การตรวจสถานประกอบการมีวัตถุประสงค์เพื่อลดชั้นในแต่ละแห่งปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งกฎหมาย การประมง กฎหมายด้านการคุ้มครองแรงงาน ซึ่งครอบคลุมถึงสภาพการจ้างงาน การห้าม การบังคับใช้แรงงาน และอาชีวอนามัย รวมถึง กฎหมายการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และการใช้แรงงานเด็ก

นอกจากนี้ ศปมผ. ยังได้ร่วมมือกับ หน่วยอื่นๆ อาทิ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กลุ่มองค์กรเอกชนต่างๆ เพื่อนำไปสู่การจับกุม และดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการขบวนการค้ามนุษย์ในกิจการแรงงาน ประมง

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น การประสบความสำเร็จในการดำเนินงานของ ศปมผ. เกิดจากรูปแบบของหน่วยงาน ที่เป็นการทำงาน ร่วมกันกับทุกภาคส่วน โดยอาศัยกลไกในการ สั่งการจากนายกรัฐมนตรีที่เป็นหัวหน้า ส่วนราชการทุกส่วน และกำกับกับการบริหารงาน โดยกองทัพเรือ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามา มีบทบาทตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง และ ทำงานเดินไปพร้อมๆ กัน จึงทำให้การบริหาร จัดการโดยการบูรณาการร่วมกันทุกหน่วยงาน ในคราวเดียวกันสามารถดำเนินการได้ง่ายขึ้น

ซึ่งการจัดการกับปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีความซับซ้อนและมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ จากหลากหลายหน่วยงาน ต้องอาศัยความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เมื่อมีทุก หน่วยงานมาทำงานร่วมกันและมีสายการบังคับ บัญชาสั่งการที่สั่งจึงทำให้การแก้ปัญหา ทำได้ง่ายขึ้น

แต่ข้อจำกัดของ ศปมผ. คือ การที่ ศปมผ. เป็นเพียงหน่วยเฉพาะกิจพิเศษที่ถูก ตั้งมาเพื่อให้ทำงานแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วนและ ทำในระยะสั้นเท่านั้น เมื่อทางรัฐบาลเห็นว่าการดำเนินการกับการทำประมงผิดกฎหมาย มีประสิทธิภาพมากขึ้น หลังจากที่มีการวางกรอบ ปฏิบัติให้ชัดเจนขึ้น หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ สามารถดำเนินการต่อได้เอง ภารกิจของ ศปมผ. ก็จะถูกส่งมอบคืนให้กับหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน เช่นเดิม

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดำเนินคดี

จากนโยบายเชิงรุกของรัฐบาลที่เน้นการ เพิ่มความเข้มงวดในการดำเนินคดีและบังคับใช้ กฎหมาย ปรับเปลี่ยนมาใช้แนวทางบังคับใช้ กฎหมายรูปแบบวิเคราะห์ข่าวกรองนำการ ปราบปราม โดยการมุ่งเน้นการจัดการปัญหา การค้ามนุษย์ที่ต้นตอ จับกุมตัวการใหญ่ เพื่อทำลายวงจรการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไปแทน การจับกุมแค่ ผู้กระทำความผิดปลายน้ำ ซึ่งการที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างประสบความสำเร็จจะต้องมีการประสานงานและ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านยุติธรรม อย่างใกล้ชิดมากขึ้น ทั้งการเชื่อมโยงข้อมูล

ระหว่างหน่วยงาน การมีหน่วยงานที่ชำนาญการ พิเศษมาดำเนินการเรื่องนี้โดยเฉพาะ รวมถึง การปรับปรุงกระบวนการในการดำเนินคดีให้ สั้นกระชับและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถนำ ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็ว

โดยในปีที่ผ่านมาได้ มีการจัดตั้ง หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญขึ้น เพื่อให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพขึ้น 2 หน่วยงาน คือ แผนกคดีคุ้มครองผู้เสียหาย ศาลอาญา และสามารถรับผิดชอบคดีที่มีปัญหา ด้านการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหาย และพยานจากจำเลยที่มีอิทธิพล กับสำนักงาน คดีคุ้มครองผู้เสียหายในสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งนับตั้งแต่การจัดตั้งสำนักคดีคุ้มครองผู้เสียหาย ทำให้ มีการดำเนินการที่รวดเร็วมากขึ้น เนื่องจาก สำนักงานจะรับผิดชอบเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับ คดีคุ้มครองผู้เสียหายเท่านั้นทำให้การดำเนินการเป็นไป ได้อย่างรวดเร็ว พนักงานอัยการจะมีความ เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทำให้การดำเนินคดีมี ความรัดกุมมากยิ่งขึ้น

ส่วนการดำเนินการของแผนกคดีคุ้มครอง ผู้เสียหายของศาลอาญา จากการเปรียบเทียบระยะเวลา พิจารณาคดีในศาลชั้นต้น จากเดิมใช้ระยะเวลา การดำเนินการไต่สวนและพิพากษาเสร็จสิ้นใน ระยะเวลามากกว่าหนึ่งปี แต่หลังจากที่มีการปรับปรุง กระบวนการพิจารณา ได้รับคำพิพากษาภายใน หกเดือน ซึ่งรัฐบาลคาดหมายว่าเกือบทุกคดี จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี

การปรับปรุงการสืบสวนสอบสวนและ ดำเนินคดีเป็นหนึ่งในการดำเนินงานที่รัฐบาล พยายามปรับปรุงเพื่อให้ได้มาตรฐานสากล

เนื่องจากที่ผ่านมาประสบปัญหาคดีค้างคั่งอยู่ ในกระบวนการยุติธรรมเป็นจำนวนมาก การดำเนินการเป็นไปด้วยความล่าช้า ทำให้บาง กรณีอาจนำไปสู่การเสียชีวิตในคดีไป ซึ่งนอกจากความพยายามในการตรากฎหมาย วิธีพิจารณาคดีคุ้มครองผู้เสียหายให้แยกออกจากการ พิจารณาคดีอาญาทั่วไปแล้ว การจัดตั้ง หน่วยงานชำนาญการพิเศษขึ้นในทุกขั้นตอน ของกระบวนการยุติธรรมก็ส่งผลให้การจัดการ กับคดีมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพขึ้น อย่างเห็นได้ชัด

จากการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผลการดำเนินป้องกันและปราบปรามการ คุ้มครองผู้เสียหายทั้งในส่วนของการแก้ไขปรับปรุง กฎหมาย และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความก้าวหน้าไปใน ทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการพิจารณาคดีคุ้มครองผู้เสียหาย แต่อย่างไร ก็ตาม การที่จะสามารถแก้ไขปัญหาการ คุ้มครองผู้เสียหายในภาคประมงทะเลให้เป็นรูปธรรม จะต้องอาศัยกลไกกฎหมายในการป้องกันและ ปราบปรามการกระทำความผิดที่เข้มงวด ประกอบกับจะต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ ในการกำกับดูแลการคุ้มครองผู้เสียหายในภาคประมง ทั้งบนบกและในทะเลที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

หลังจากที่มีการตราพระราชกำหนด การประมง พ.ศ. 2558 และกฎกระทรวงคุ้มครอง

แรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ทำให้การคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเลได้มาตรฐานยิ่งขึ้น และทำให้แรงงานประเภทนี้ต้องเข้ามาอยู่ในระบบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบจำนวนแรงงานและสิทธิต่างๆ ได้ ซึ่งนำไปสู่การป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นการค้ามนุษย์ ซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจากการละเมิดแรงงาน

ทั้งนี้ ประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. 2007 ถึงแม้การออกกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 จะทำให้การคุ้มครองสิทธิมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น แต่ยังมีบางประเด็นที่ไม่ได้กำหนดให้ครอบคลุมถึง อาทิ การตรวจสุขภาพ การประกันสุขภาพ และอุบัติเหตุให้แก่ลูกเรือ การให้สัตยาบันอนุสัญญา นอกจากจะเป็นการเพิ่มมาตรฐานของกฎหมายให้ทัดเทียมกับกฎหมายระหว่างประเทศ ยังเป็นการแสดงถึงความตั้งใจของประเทศไทยในการต้องการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ต่อสายตาของนานาชาติอีกด้วย

นอกจากนี้ ประเด็นที่สำคัญที่สุดของการใช้แรงงานประมงที่นำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์คือ สภาพการจ้างที่มีลักษณะแตกต่างไปจากการใช้แรงงานในรูปแบบอื่น และการไม่มีเอกสารในการทำงาน ซึ่งตามกฎหมายกระทรวงมีการกำหนดให้ทำสัญญาจ้างเอาไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบ และจัดทำทะเบียนการจ้าง โดยต้องส่งสำเนาทะเบียนลูกจ้างให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายภายในสามสิบวันนับแต่วันเริ่มจ้าง

ลูกจ้างเข้าทำงาน ถ้าหากจะการเก็บข้อมูลตรวจสอบเป็นไปอย่างครบถ้วน ควรกำหนดให้นายจ้างจะต้องส่งสำเนาสัญญาจ้างพร้อมทั้งทะเบียนลูกจ้างให้แก่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายด้วย การทำเช่นนี้จะทำให้ภาครัฐสามารถมีข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงานว่าเป็นไปอย่างถูกต้องหรือไม่ ตั้งแต่การเริ่มจ้างงาน

ส่วนมาตรการที่เกิดขึ้นตาม พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ทำให้เรือประมงทุกลำเข้ามาอยู่ในระบบ มีการติดตามตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขณะก่อนเรือออกจากท่า เรือออกทำการประมง และขณะกลับเข้าท่า ซึ่งเจ้าของเรือหรือผู้ควบคุมจะต้องจัดทำหนังสือคนประจำเรือ และมีให้เจ้าหน้าที่ตรวจ ซึ่งการจัดทำเอกสารเหล่านี้ที่ผ่านพบปัญหาการปลอมแปลงเอกสาร หรือการจัดทำไม่ถูกต้อง อีกทั้งมีการเชื่อมโยงถึงกฎหมายหลายฉบับ อาจมีผลทำให้เกิดการลักลั่นระหว่างกฎหมายแต่ละฉบับ ประกอบกับหน่วยงานที่ดำเนินการเรื่องนี้ มีหลายหน่วยงาน

ดังนั้น หากมีการตรากฎหมายเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะเกี่ยวข้องกับคุ้มครองแรงงานในภาคประมงย่อมจะมีผลใช้บังคับที่ดีกว่า และกำหนดให้การจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้โดยหน่วยงานเดียว หรือเพียงสองหน่วยงาน รวมถึงเอกสารแต่ละส่วนที่จำเป็นต้องมีจะต้องข้อมูลที่เชื่อมโยงกัน ทั้ง สัญญาจ้าง ทะเบียนลูกจ้าง เอกสารการจ่ายค่าจ้าง หนังสือคนประจำเรือ และนำมาตรฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 และ

อนุสัญญาอนุสัญญาฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ.2007 มาเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองสิทธิให้แก่ลูกเรือ การดำเนินการเช่นนี้ย่อมจะสามารถช่วยป้องกันการดำเนินการเช่นนี้ย่อมจะสามารถช่วยป้องกันการเกิดขึ้นของปัญหาการค้ำมนุษย์ในแรงงานประมงทะเลให้เกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากภาครัฐจะสามารถตรวจสอบการดำเนินการของนายจ้างหรือเจ้าของเรือได้ตั้งแต่ขั้นตอนการจ้างจนถึงการออกไปทำงานกับเรือประมง

ส่วนการดำเนินวิธีพิจารณาการค้ำมนุษย์ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาการค้ำมนุษย์ พ.ศ.2559 ควรจะมีการแก้ไขให้สามารถนำไปใช้พิจารณาคดีการค้ำมนุษย์ในทุกๆ ศาลด้วย ซึ่งรูปแบบการพิจารณาคดีใช้การไต่สวนซึ่งทำให้เกิดความรวดเร็ว อีกทั้งยังได้มีการกำหนดกระบวนการพิจารณาคดีให้สะดวกต่อการสืบพยาน จนกระทั่งถึงการอ่านคำพิพากษาที่สามารถกระทำลบล้างจำเลยได้ ข้อดีต่างๆ เหล่านี้ นอกจากจะทำให้การพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ยังช่วยลดความกดดันให้แก่พยานกับผู้เสียหายไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลย และเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจอันจะเป็นคุณต่อผู้เสียหาย เพื่อให้การพิจารณาคดีการค้ำมนุษย์เป็นไปในรูปแบบและได้ผลที่มีประสิทธิภาพอย่างเดียวกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักจากมีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการพิจารณาคดีการค้ำมนุษย์นี้ ทำให้ประเทศไทยสามารถจัดการคดีการค้ำมนุษย์ให้มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น และทำให้ผู้กระทำผิดถูกดำเนินคดีโดยไม่ล่าช้าดังที่ผ่านมา

แต่อย่างไรก็ตาม หากแม้กฎหมายที่มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมีบทบัญญัติที่ดีมาก แต่ไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ ก็ย่อมทำให้กระบวนการในการพยายามแก้ไขปัญหานั้นไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

2) ข้อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการดำเนินการของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย

ปัจจุบันการดำเนินการต่อการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับกิจการประมงมีการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างมากในช่วงสองปีที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งมีผลมาจากการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจขึ้น ซึ่งเมื่อการดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ศูนย์บัญชาแก้ไขปัญหาการทำประมงที่ผิดกฎหมาย (ศปมผ.) จะเลิกดำเนินการและส่งต่อทรัพยากร และการปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องคืนให้แก่หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ กรมประมง แต่จากการศึกษาข้างต้นจะทำให้เห็นได้ว่า ปัญหาการค้ำมนุษย์ในการใช้แรงงานมีความซับซ้อนมาก ต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายๆ หน่วยงานเข้ามามบูรณาการร่วมกัน ดังนั้นวิธีการพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาค้ำมนุษย์ หากอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการอยู่ในหลายๆ หน่วยงาน จึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางในรูปแบบศูนย์อำนวยการเพื่อเป็นหน่วยงานกลางดำเนินการในเรื่องนี้

โดยหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้น ควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ เพื่อการสั่งการเป็นไปโดยอาศัยอำนาจของนายกรัฐมนตรี

ที่เป็นหัวหน้าทุกส่วนราชการอยู่แล้ว ส่วนราชการที่อยู่ภายในโครงสร้างของศูนย์ฯ ควรจะประกอบไปด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางทะเลทั้งหมด อาทิ กองทัพเรือ กรมเจ้าท่า กรมประมง ตำรวจน้ำ กรมศุลกากร และหน่วยงานข้างเคียงที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น โดยให้มีอำนาจในการจัดการหรือแก้ไขปัญหา ผ่านการบูรณาการขีดความสามารถของหน่วยงานทางทะเลเข้าด้วยกันเพื่อป้องกันปราบปราม หรือแก้ไขปัญหา เหตุการณ์ หรือการกระทำผิดกฎหมายที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางทะเล เมื่อปรากฏว่าภาวะปกตินั้นเกินขีดความสามารถของหน่วยงานทางทะเล หรือไม่มีหน่วยงานของรัฐได้รับผิดชอบหรือต้องมีการบูรณาการในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ จะต้องมีกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ที่ได้รับการแต่งตั้งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางทะเล รวมถึง อำนาจดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันปราบปราม ระงับ ยับยั้ง หรือแก้ไขสถานการณ์ รวมทั้งให้มีอำนาจสืบสวนสอบสวน และในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสอบสวน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ ให้มีอำนาจทำการเท่าที่จำเป็น ดังต่อไปนี้

1. สั่งให้ยานพาหนะหยุด รวมทั้งใช้กำลังบังคับเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ยานพาหนะนั้นหยุด

2. ขึ้นไปบนยานพาหนะนั้น เพื่อตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับยานพาหนะนั้น และเอกสารคนประจำยานพาหนะนั้น

3. คั่นยานพาหนะ และคนประจำยานพาหนะที่ต้องสงสัยนั้น ให้หรือหรือขนสิ่งของในเรือหรือยานพาหนะใด ๆ เพื่อการค้น โดยไม่ต้องมีหมายค้น เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ายานพาหนะ หรือคนประจำยานพาหนะนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวกับกิจกรรมทางทะเล

4. ควบคุมผู้ต้องสงสัย ตลอดจนควบคุมยานพาหนะ และสิ่งของที่จะใช้หรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาจากการกระทำความผิด ถ้าการตรวจค้นยานพาหนะหรือการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีหรือได้มีการกระทำความผิด ห้ามมิให้ควบคุมยานพาหนะ ผู้ควบคุมยานพาหนะหรือบุคคลในยานพาหนะไว้เกินความจำเป็นตามพหุติการณ์แห่งคดี

5. ให้พ่วงยานพาหนะ หรือให้ทำการอื่นเพื่อให้ยานพาหนะนั้น ไปยังที่ซึ่งสะดวกแก่การตรวจค้น การสอบสวน หรือการดำเนินคดี

6. ไล่ตามยานพาหนะใด ๆ ที่กระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศไทยในเขตทางทะเล รวมทั้งไล่ตามจับกุมผู้ต้องสงสัยที่หนีขึ้นฝั่งได้ตามความจำเป็น

7. ควบคุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมงนับแต่นำตัวผู้ต้องหามาถึงฝั่ง และมีให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ต้องหามาถึงฝั่งเป็นเวลาควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้

เมื่อการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ทำความเข้าใจว่า ควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ส่งไปยังพนักงานอัยการ ตามที่อัยการสูงสุดกำหนด

การกำหนดเช่นนี้จะทำให้ ไม่ว่าพนักงาน เจ้าหน้าที่จะพบการกระทำความผิดที่ใด ก็จะมี อำนาจในการดำเนินการให้สามารถนำตัว ผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้

ในการบังคับใช้กฎหมายเรื่องการคุ้มครอง การบูรณาการเพียงแต่หน่วยงานภาครัฐ อาจจะไม่เพียงพอ จึงควรมีการสร้างความร่วมมือ กับภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาคม ประมงและสมาคมผู้ประกอบการในกิจการ ที่เกี่ยวข้องกับการทำประมง เพื่อสร้างความ ตระหนักรู้ให้แก่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมดังกล่าว ให้มีความรับผิดชอบต่อปัญหาให้มากขึ้น รวมไปถึงการอาศัยมาตรการบังคับระหว่างผู้ประกอบการกันเอง เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือ ส่งเสริมการดำเนินการภายในกลุ่มคนอาชีพเดียวกัน ทั้งนี้ จะทำให้เป็นการเสริมการทำงานของหน่วยงาน ภาครัฐอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ จะต้องมี การแก้ไขปัญหาลำ หน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งการกำหนดโทษที่ รุนแรงกว่าผู้กระทำความผิดที่เป็นประชาชน รวมถึงการนำมาตรการทางวินัยและทาง ปกครองมาใช้ประกอบด้วย ซึ่งขณะนี้ได้มีการ ออก “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย มาตรการทางบริหารในการป้องกันเจ้าหน้าที่ของ รัฐมิให้เกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง พ.ศ.2558” อย่างไรก็ตาม จะต้องมี การตรวจสอบการดำเนินการ

ของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามระเบียบฯ ฉบับนี้อย่างต่อเนื่องด้วย

การแก้ไขปัญหาการคุ้มครองที่มีความ ซับซ้อน และสะสมในประเทศไทยมาเป็นเวลา นาน จะสามารถแก้ไขให้หมดไปก็ต้องอาศัย การจัดการที่เป็นระบบ ทั้งกฎหมายและหน่วยงาน ที่ใช้บังคับกฎหมาย รวมไปถึงการดึงทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ การที่กฎหมายและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ จะสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้อง สามารถปิดช่องโหว่ของกฎหมายและการดำเนินการ ให้ได้ทุกจุด เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดนำไป แสวงหาประโยชน์ในการคุ้มครอง ซึ่ง เป็น การกระทำที่ทำลายศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชน และทำลาย ภาพลักษณ์ของประเทศไทยอีกด้วย

บรรณานุกรม

เชษฐ รัฐดาพรธนาธิกุล และกฤษฎา แสงเจริญทรัพย์, “สาระสำคัญและข้อสังเกตบางประการ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดี คุ้มครอง พ.ศ. 2559,” วารสารกระบวนการ ยุติธรรม ปีที่ 9 เล่มที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2559, หน้า 23.

สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. TIPs Report คืออะไร, <http://www.thai-chamber.org/userfiles/file/สรุปสถานการณ์ เศรษฐกิจภูมิภาคช่วงปลายปี%20 2556/สรุปสถานการณ์ เศรษฐกิจ ภูมิภาคช่วงปลายปี%202556/เอกสาร แจกเพิ่ม%20มาตรการ%20usa.pdf>.